

Istarska Riječ

časnik četvrtični mjesec
za svečinu hrvatskog naroda i
zajednici. Mladi Istarski
časnik za istarsku izmu a
čina u g. dana, a za
čestite 25. Hr. Ured
čina i raspava isti. Tis
čina u Via S. Francesco
čestice 20 L. Telčić 11-57

ISTARSKA RIJEĆ

Tijednik za poslu, gospodarstvo i politiku Istarskog naroda.

U svom rastu male stvari, a nestoča sve pokvariti. — Narodna poslovica.

Nekoć i sada

Neka je pučka nastava pod bivšom časnicem znatno uspravljala. Unato, tunc, i nasi mačke Austria nije bila navedena na neko sudzravljanje drugih narodnosti, i u pukčki skola godišnje tako rasađeno, u ukratko vrijeme svakom našem dijelu dosegao pristup u bram prosvjetje, poređeno s time preostvjeti, te je i najdaljnje ase sebe imalo barem svoju čitaonicom.

Kada na sve to pomislimo, sreci nam svavši od boli gledajući svuda naoko amu tamu i bezdan, osjećajući kako nas u novoj državi lisava svih uslova za nas predn obstanak i razvijati. Usprkos razlikama svoje kulture i slobodoumlja, nasi u nam vlastodrski očeli tako nego i bez lavo sve one kulturne dobrine, koje je ase pleme zadobilo u toku zadnjih decenija ustajanje i krvave borbe. U historiji toga ponovno primjera takvoj broj nekulturnoj olimpijaci.

I koliko nam je teško i neugedno spominjati staru vremena pod omraženom monarhijom, opet moramo nehotice prihvatiti i istaknuti, što smo uostalom većise putu neglasili, da bismo bili zadovoljni i sretni, kad bi nas bili naši gođadari ostavili na onoj visini kulturnog ustajanja, na kojoj smo se nalazili pred lemom Austrije. Hoće li ova čitanjima ometi ili ne, hoće li tko ili ne će da o stanju neki opet će to dejstvo ospuniti i avazovanju svijet, a nasi bi se vlađaoci morali zbori loga da zastide. No to je ipak ne dogadjaj, jer politika grubog i prianjenog sovinizma ne poznaje stida ni smute, jer nema ona ni duse ni srca. No bezozirno gazi sve moderna ustavna teca, ne poznaju rasudnost ni pravice, nego nesluđeno navaljuje na jedan nezetičen narod sa jedinstvenom namjerom da ga stoje zasijući i zaglubi.

Premda su našibici oduzeli našem plenumu i zadnji ostatak njegovih političkih i kulturnih ustanova i tine ga potpuno razverzali, — ipak smo se nadali, da će nam i onako ohranjeno pučko školstvo ostati barem na životu. U svrhu da nam budu prisutni i posljedne nade, trebalo je da moderni filozof Gentile pogazi svom zloglasnom reformom sve uzgojne principije i da tako onemoguci našem ustavu, da u skolu sluša svoju slatku mučničku riječ.

Osim mjeseci školske prakse na izmijenjivim mogozgovima naših mališa, koji se načele u potaljivanjem razredima, vajipe i bio protiv učenja i nepravde. Šejdejto u dnevnu nazadovanju u obuci, te potaknuli uzdoravljavanju i gaženju, staknjući u pojno načelo. Tu se riste ne da povrči u školskom napretku. Neka se nasi proučavaju, osobito oni, koji su naši oduseljivi i slab novi reforme, upute po našim skicama, na ce se na svoje oči upečeti, kako ne prazuju želosnu i hukavu slobu. Vidjeti se, kako ne nemilosrdno uveriti dječje tisuće, tako se kod nje ubija svaka životinja za habski polazak, kako mlađa rednica nasa naučeni prosvjeđuje prelju toga nešto.

Naime, to je našo teško, da u skolu

ne može učiti, da u skolu učišći

</div

sta. Skadar i još nekoliko druga mjesta načinje se u posjedu italijanskih četa. Ustase debituju sve te više pristaša i u sanjci vojnici. Vlada je odlučila, da će provesti posvremeniju mobilizaciju, i da što prije ugasi gradjanski rat. Pitajuće je samo, da li će vlasti uspijeti mobilizaciju.

Frošlava junaka za slobodu Koruške.

U petak, dne 29. maja t. god., proslavljenja je u slovenačkom mjestu Gustaviju proslava junacke smrti Frana Malgaja, koji je godine 1919. poginuo u borbi za Korušku. Njemu je podignut spomenik blizu mesta gdje je poginuo, a tom svetom danom činu prisutstvovalo je ogromno domovštice naroda sa većom glazbom. U povrati, koja je isla do mjeseta spomenika, riječ je 29 pokopnjivih drugova, zatim deputacija jugoslovenskih dobровoljaca i jedan odred vojske iz Dragovgrada, veliki broj oficira iz Celjja i Maribora, više od 400 Sokola, zatim Orijuna, školske omadina, vatrogasci i na stotine ostale publicke, tako da je povorka iznosiла oko 4000 ljudi. Poslije ljeplji i patriotskih govorova, u kojima je naglašena požrtvovost pokojnoga Malgaja, koji je svoj mladi život položio ne samo za Sloveniju, nego za cijelu Jugoslaviju, otkriven je spomenik. Poslije otkrića spomenika govorili su mnogi predstavnici prisutnih korporacija, pa su svii govor saslušani sa najvećom pažnjom, a svaki je govor popraćen sa burnim: "Slava junakome borec!"

Domaće novosti

Strpljen — spasen!

Cijevku se mnogo puta trud izjavljuje, ljetina iznevjeri, sad ga stignje ova, sad na nevolju; cijeli je život vječita borba. Nema stališta bez mukla i nevolj. Zlo se obično i najviše obara na sirolinu. "Kud će steti, neg" na jednog kineta..."

Budi s mali zadovoljan, a sve svoje sile uloži oko tega, da što više stečeš. Osvanut će sunce pred tvoja vrata.

Mnogi se ne da na posao, jer da tobože ne će dočekati ploda. Tako čine same ljenjivčne, kojima narodne poslovice dovode: "Dvo je dobro pod jednoga udarca, što se brzo stće, kratko je užitak!"

Seljače, budi se znoja ni boja! Ne očajavaj, nego radi strpljivo i uzdaj se u božju dobrotu! Znaj, da boji ustreže, da ju junaci bori, nego enaj, koji ustraje. Strpljivo neka ti je muško i razumno, a nikad ropsko i kuvavno.

Slovenački fašist, koji hoće da ubije vlastite oca,

Nedavno se Franc Lipovec iz Mirna pri Goricu zavadio sa svojim drugovima, Slovincima, koji su mu prigovarali, što se je upisao u fašističku. Nato je došao i njime njegov otac, 56-godišnji seljak, koji mu je izjavio, da ne će da ga vidi pod svojim krovom sve dole, dok ne vrati fašističku iškaznicu. Mladić se najednaput razlutil, zapusti oca i drugove te odlazi u sekretarijat mjesnog fašista, da traži savjet. Izjavisi, da onda posjećuje s jednim drugom fašističkim svojim kući i naoružavi se revolverom podje do gospone, gdje mu je sjetio da se nekih prijateljima. Čim je opazio otac naoružanog sina izdje iz gospone. Sin skoči na očem te ga napadne. Zatim izdaju i očevi prijatelji iz gospone, da ih umire. Nato se one očujući i počne udarati sina po glavi. Sin povuče revolver i stane pucati, nato se očao sa prijateljima udalji, a sin se uputi iz mještaja zaprijeti cijetom. Kad je otac čuo, kako mu sin prijeti, skoči k njemu i stane ga ponovno udarati po glavi, a sin opte pucati iz revolvera, tako da se je nesretni otac mera i povuči, srećom neozlijedjen. Ljubiči su oružnici uapsili i oca sina, te će jedan odgovoriti pred sudom za neovlastenu nošenje oružja a drugi zbog zlostavljanja sina!

Naše učiteljstvo i fašistički učiteljski sindikat.

U zadnjem broju "Učiteljskog lista" čitamo između ostalih i ove zamisljene retke: "... Italijanski kolege vrlo se trše, da nas svoje slavenske kolege privede u svoj sindikat. Mi se tomo protivimo radi ovih razloga: 1. što je sindikat politička tvorevina i uđo uđe stranke; 2. što mi vrijedniji ne možemo biti za istim stolom sa svojim uvedreljima i progonteljima. Inače bismo bili i u njihovim oficima kukavice, podli plaćenici, renegati i koritari. Ovih se epiteti srami te ih neće slavensko učiteljstvo tripti. Siromašno, ali pošteno! Kako može ni pomisliti italijski učiteljstvo, da budemo društveno zajedno, dočim s druge samo oni je povod mnogoj nevolji naš slav učiteljstva! Ako da "prijetljivoj" oči, da se nas ne prezire i onamolavajuće da ni pozdraviti ni ozdraviti ne će slav. kolegi; ako nam se ruga i izrugava naš jezik i narodnost. ... Osim toga neka znaju i da to, mi, akoprem smo vjerni sinovi svoga naroda, i akoprem vrlo rado učimo ludje jezike i knjige poštivajući svaku i tuju knjigu."

kulturu, ipak ne čemo da stvorimo od svoje staleske organizacije privjesak koje političke stranke, niti čemo rad osmisliti probizika, figurenima dana, luhakati sa svojim italijskim kolegama, koji luge u životu i praki i njezi nam kolege. ... Kad bi oni osmislili promjeniti svoje sadržajne naprave i da se donesle preospečili — pada u domi mogli bismo i hrvatski divanitili, što bi bilo često i korisno po naš a i po njih."

Pesničeni radnici zapoštavaju Ameriku, Kanadu i Sjevercarku te se vraćaju u Rusiju.

Ruske novine pišu: Pred nekoliko dana stiglo je u Moskvu nekoliko skupina radnika iz Amerike, Kanade i Sjevercarke. Osim deseljateljima namjeravaju hrvatski u planinskoj kraljevini Južne Rusije i u Sibiriju. Jedna grupa se premestila skupina nastanjila se već u jugoslovenskih gubernijama, a druga u Sibirsku. Ostale skupine zauzele su svoj prostor 10. junija u Kenadi imenom 30.000 radnika, koji jedva cekaju da se isčele u Rusiju.

Telefonska svezna između Italije i Jugoslavije.

Prošlog mjeseca otvorila se je telefonska svezna između Trsta i Gorice sa Ljubljonom, Zagrebom i Beogradom.

Teška sudbina našeg učiteljstva u Istri

U posljednji čas dozajneno, da je Šakavčić oblasnik pogodila opet jednog našeg radnika, oca obitelji, čovjeka, koji nije njezina nikame za učinio i koji je svoj njezin posjet posvetio školi, napredku naroda i obitelji svojoj. Poslije što je davanja godine nesebično radio za dobro čovječinstva, danas se ovo načelo niko i taj neko hoće da uništi njega i time njegov dočasnji rad. Znamo dobro, da nije udaren npr. teško protiv osobe, koliko protiv škole. "Udariti u osuštu i razbijati će se ove", stoji u Sv. Pismu. O tom kako je gosp. J. Vojnić vršio svoju dužnost i da je koga na mlo do nagovarao, neka sud narod, kojemu je on uvek u svakoj dobori stvari isao na ruku.

Kao što djavao nježda ne da mira, dok čovjeku ne naškodi, tako je i u Pićnu par nekarakternih ljudi, koji nitko ne čini njezinu iščeku, ali su sada oblastima potrebitni, da pomoći njih mogu naškoditi našemu narodu, a poslije — izdajući ne treba nitko. Pitamo oblasti, kakav je silan zločin pocinio taj učitelj, da ga je prije konca školske godine odustavio iz službe te mu smislio obustaviti plaću? Gdje je tu sreća, gdje pravednost, a gdje humanitarnost? —

Učiteljske vijesti

"Slovensko učiteljsko društvo za Istru" imat će 9. junija t. g. u St. Ani kod Trsta svoju glavnu skupštinu. Skupština će se sastaviti u 10 sati prije podne sa ovim dnevnim redom: 1. Izvještaj o društvenom djelovanju; 2. Izvještaj blagajniku; 3. Izbor trojice članova nadzornog odbora; 4. Izbor društvenog odbora; 5. Izbor delegata; 6. Gentile-ova školska reforma; 7. Slučajnosti.

Glavna skupština "Učiteljskog društva za kotor Volosko-Opatiju", održavat će se 8. junija 1924. u Miholčicima (gospodina Andreja Kučića - Guča). Početku točno u 2.30 poslije podne.

Koncerat pjevačkog zboru "Učiteljske Zvezde" u Trstu.

Pjevački zbor "Učiteljske Zvezde" u Trstu priredjuje u nedjelju dne 8. 1. mjeseca Koncert. Koncert će se vršiti u Filodramatičkom kazalištu u Trstu. Program je vrlo biran. Sudjeluju i tenor beogradske opere, g. Rijavec. Preporučavamo svim našim ljudima u Trstu, da posjeti ovaj koncert.

Svega po malo

Štrahote i čudni pogrebni običaji u zemljama ljuđodždera.

U Africi se malai otok Nova Gvineja, koji je velik, kao Balkanski Poluotok. Taj otok većim dijelom pokriven praslinama. Na njemu stanuju bezbrojne malene plemena, koja su neobično primitivna i divlja.

Kako je poznato, Evropljani učepće ne žalaze u Novu Gvineju. U toj zemlji priješli su na svakom koraku napad i smrť. Ako komu podjeza za rukom, i to vrlo teško, da stekne prijateljstvo kojega plemena, to mu vrlo malo pomaze, zapravo skodi, jer time izaziva nepouzdanost ostalih plemenima i stvara još veću opasnost za sebe.

Mnogi bijeli isčešće tako, da se o njima nije nikad više nista čulo. Oni su bez svake sumnje pali štrte afrovnih strijela i kopala tamašinskih urođenika, koji su ih poslije toga poješi.

Stanovnici su Novu Gvineju strahoviti judežderi. Bez ikakve larmi i sumu, prikrade se oni, obično noću, do logora biješu. Na ostar zvukidu svogog vodje, skoči cijela ta rukija iz grmlja i oklopni logor. U

prvim mjesecima napadnutima odlično služe puške, ali se protivnik ubrzo vrati u još većem broju. U gledini i neprohodnoj obilježju isto toliko vrijede kopije i grovne strelice, koliko i puške i ljeđnice, pa makar bili u rekušu neobjedinjivi strjevac. Svetišni borbeni je redovno strahoviti kanibalistički gožba.

Izabe su vanredno zaunimivi urođenički pogrebni običaji. Mrtvac se, nakon kaj tabulki, iznese pred kobilom. Više njego stoji zemlji i granicama išpjerje mutbe, koje se kope oko lješnje. Prikopniku sačinjuju još sputnici, jer silna tamponska vođa utjerava prazac raspadišta. Lješnje amota lješem i stavi u maleni čamci, tijeku se pokreću lješom od devet, naznajući i snomotu, da ne bi unutra prodruo zrak. Na dnu čamca probriš se mala rupa, kroz koju će oficir tričić. Onda se čamče popne na grane nekog drvetra, gdje stoji preko jednog dana, dok od lješnje ne ostane ništa više osim subog kostura. Tada se uzme lubanja i predna na čuvanje nekom odušnikom pokojnikovom. Gostali dijelovi kostura se zakopaju. To se sve poprati svenčenjem.

Trideseterci ljudi slemjene ruke i noge u crkvi.

Na samu Spasovo desla se u mjestu La-jošmje, u peštaškoj županiji, prigodno posvetne zvona u župnoj crkvi teška nešreća, od koje su nastradala glavom tri osobe, a ranjenih je oko trideset. Kad je za vrijeme ceremonije zvono podignuto u toranj, zvoniljevnik viknuo je u crkvi, da kora je bila puna pobožnog svijeta, da mu se ukrene, jer će spustiti uze, koje mu više nije potrebno. Neka starica rđava je razumjela ovaj povik i krknula: "Zvono padal!" U isti čas polo je uze i pri padaju razbiljalo, tako da su komadići stakla pali na ljudje. U crkvi se zapela smrtna borba s vratima, a srušila se zidna stena. Trideseterci ljudi slemjene ruke i noge u crkvi.

Na samu Spasovo desla se u mjestu La-jošmje, u peštaškoj županiji, prigodno posvetne zvona u župnoj crkvi teška nešreća, od koje su nastradala glavom tri osobe, a ranjenih je oko trideset. Kad je za vrijeme ceremonije zvono podignuto u toranj, zvoniljevnik viknuo je u crkvi, da kora je bila puna pobožnog svijeta, da mu se ukrene, jer će spustiti uze, koje mu više nije potrebno. Neka starica rđava je razumjela ovaj povik i krknula: "Zvono padal!" U isti čas polo je uze i pri padaju razbiljalo, tako da su komadići stakla pali na ljudje. U crkvi se zapela smrtna borba s vratima, a srušila se zidna stena. Trideseterci ljudi slemjene ruke i noge u crkvi.

Već se spremaju, da kori za novost i kupališnu seziju uvede modu, koja će se zacieli privlačiti. Radi se o tome, da se digne iz zaboravki nekica zabačava, koja je pred 25 godina bila nešta slično u jednoj morskoj plaži nedaleko Boston-a. Svaki dan dozareće da bude i gospodar na morskoj plaži nedaleko Boston-a. Svaka godina dolazeći u morsku zemlju, a sama selja, koja su dječionički učenici, uživajući u uvjetima mjestima, nekako su prešli Novom Sadu, tako da je i sam Novi Sad u opasnosti da ostane bez krova i hrane.

Plesovi u vođi.

U Bečkoj je nestala velika poplava. Pod vodom se nalazi oko 200.000 jutara zemljišta i 200.000 ljudi je bez krova i hrane. U sljedećih dana poplava je zauzeila kraj strafne raznje, da sedi na zapadnom dijelu. Otkada je Dunav probio raspolinu kod Bočice, voda se još nije zaustavila. Dijenice se mlaže pod vodom vodele sredom Sont Kupatima, Bogovje, Karavukovom, Deronj, Bač, Vajska, Bodan, Plavna, Buka i Novi Šeć. Sva zemlja ovisno o svom podpolju je pod vodom, a same selja, koja su dječionički učenici, uživajući u uvjetima mjestima, nekako su prešli Novom Sadu, tako da je i sam Novi Sad u opasnosti da ostane bez krova i hrane.

Strohovita eksplozija kraj Bakurešta.

Prošlog tjedna došlo je u predgradju Bakurešta do teške eksplozije kabaretne. U zraku odletelo je skladiste municije, kojem su bili poštenjani najveći dio projektili topova i topova od 105 mm. iz Skodinih tvornica. U zraku je odletela tvornica praha i pirotehničke radionice. Kako je kraljevski dvor Cotroceny samo 500 metara udaljen od mjestu nešreće po tojtoj je pogibelj, da bi se zgrada mogla srušiti, pa je dovr ispružen. Prva eksplozija uslijedila je pretprično srijede u 4 sati poslije podne i onda se ponovljala kroz nekoliko sati. Kroz cijelu to vrijeme vladaju je u gradu Bakureštu neopisiva panika. Bakureš udaljen je od skladista samo 1 kilometar. Cijela je gradská četvrt u prostoru od 3 kilometra ispružnjena po pučanstvu.

Tudje valuta na tršćanskoj burzi.

Jutor, dan 4. junia 1924., moglo se prdati odnosno kupiti: 100 engleskih lira sterline za 9.925,- 9.950,- 100 američkih dolara za 2.285,- 2.305,- 100 sjeverčarskih franka za 404,- 307,- 100 francuskih franka za 117.50,- 118,- 100 celoslovenskih kruna za 67.25,- 68,- 100 jugoslovenskih dinara za 27.80,- 28.10,- 100 rumunskih leja za 10.-10.50,- 100 mađarskih kruna za 0.0250 do 6.03,- 100 nemacko-austrijskih kruna za 9.031750,- 9.032750,- Rumunskih lira.

Odgovorni mrežnik: IVAN MARIA MICHELUZZI
Ispravac: IVAN STARÍČ
Tiskar: TISKARA „EDINOST“ U TESTU

Nove daske i grede

svake vrste prodaje MAJEĆ BANCIC, Kišane. Zrnjin kod Kašnjanice.

ZAHVALA.

Sve rođeljini, prijateljima i znancima koji su našeg nezaboravnog i neprezračenog suprugu odnosno oca, basta, rodjajući i prijeđajući.

Matko Runko

nakon duge i teške bolesti, u 48. godini svog života, providjen Svetootajnjstvima umrulice u blago usnuo u Gospodnjim.

Smrtni ostanci neprezračenog pokojnika bili su sahranjeni u župnom groblju u Gračiću.

U Gradišću, u selu Markoći, dne 30. maja 1924.

Rasčvilenja obitidi Runko, Pužar i Židarić.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Telefon: 5-18 Podružnica u Trstu: Via XXX Ottobre, 11 Telefon: 5-18

PODRUŽNICE:

Brežice, Celje, Gorica, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split

CENTRALA GLJUBLJANI

...
Dionička glavna i pritvorna:

60.000.000 dinara.

Bavi se svim bankovnim poslovima. Prima uloge na naložne knjizice, te ih ukamata i postotke po dogovoru. Izvršuje bizarne naložne i daje u način sigurnosne kućice (SAFPS).

Blagajna je otvorena od 9% do 12.50% i od 14% do 16% kanti.